

https://www.ncbi.nlm.nih.gov.translate.goog/pmc/articles/PMC4620192/?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=pl&_x_tr_hl=pl&_x_tr_pto=rq

Jako biblioteka NLM zapewnia dostęp do literatury naukowej. Włączenie do bazy danych NLM nie oznacza poparcia ani zgody na zawartość przez NLM lub National Institutes of Health. [Dowiedz się więcej o naszym wyłączeniu odpowiedzialności.](#)

[Iran J Basic Med Sci.](#) 2015 wrzesień; 18 (9): 915–919.

PMCID: PMC4620192

PMID: [26523224](#)

Aktywność ozonowanej oliwy z oliwek przeciwko promastigotom *Leishmania major*

[Omid Rajabi](#), ¹ [Ameneh Sazgarnia](#), ² [Fateme Abbasi](#), ³ i [Pouyan Layegh](#) ^{4,*}

[Informacje o autorze Uwagi do artykułów Informacje o prawach autorskich i licencji](#)

[Zrzeczenie się odpowiedzialności](#)

[Iść do:](#)

Abstrakcyjny

Cel(e):

Leiszmanioza skórna jest powszechną i endemiczną chorobą występującą w prowincji Khorasan w północno-wschodnim Iranie. Antymon pięciowartościowy (Sb V) jest podstawą leczenia, które ma wiele skutków ubocznych i zgłaszano oporność na lek. Działanie bakteriobójcze ozonu zostało udowodnione na różnych mikroorganizmach. Ponieważ nie ma badań w tym zakresie oraz w celu uzyskania taniego i skutecznego leczenia, postanowiliśmy ocenić skuteczność ozonu przeciwko promastigotom *Leishmania major*, *in vitro*.

Materiały i metody:

Ozonowaną oliwę z oliwek przygotowano po wytworzeniu ozonu przez przepuszczanie przez oliwę z oliwek gazu ozonowo-tlenowego wytwarzanego przez generator ozonu, aż do zestalenia. Promastigoty *L. major* hodowano w dwóch pożywkach fazowych. Po obliczeniu liczby promastigotów inkubowano je z ozonowaną oliwą z oliwek (0, 0,626, 0,938, 1,25, 2,5, 5, 10 mcg/ml) w temperaturze 28°C przez 24 godz. Procent przeżycia pasożytów oceniono za pomocą MTS i testu mikroskopowego, a następnie porównano z Glucantime i nieozonowaną oliwą z oliwek.

Wyniki:

Zgodnie z wynikami, istniały znaczące różnice w odsetku przeżywalności pasożytów między ozonowaną oliwą z oliwek i nieozonowaną oliwą z oliwek, przy podobnych stężeniach ($P < 0,001$). Ozonowana oliwa z oliwek była bardziej skuteczna niż Glucantime. Zgodnie z wynikami MTS, stężenia Glucantime i żelu ozonowanej oliwy z oliwek, które są wymagane do zahamowania wzrostu promastigotów *L. major* o 50% (IC50), wynosiły odpowiednio 165 i 0,002 mg/ml.

Wniosek:

Ozonowana oliwa z oliwek działa *in vitro* na promastigoty *L. major* i efekt ten jest zależny od dawki.

Słowa kluczowe: *In vitro*, *Leishmania major*, Ozon, Promastigot

[Iść do:](#)

Wstęp

Leiszmanioza to grupa chorób zakaźnych wywoływanych przez różne gatunki pasożytów należących do rodzaju *Leishmania* (1). Chociaż szacuje się, że leiszmanioza powoduje dziewiąte największe obciążenie chorobowe wśród poszczególnych chorób zakaźnych, jest ona w dużej mierze zaniebywana w rozważaniach dotyczących priorytetów chorób tropikalnych (2, 3). Leiszmanioza występuje endemicznie w 15 z 30 prowincji Iranu (4), a ostatnie badanie wykazało, że Iran znajduje się w pierwszej dziesiątce krajów o największej szacowanej liczbie przypadków, które razem odpowiadają za 70 do 75% szacowanej globalnej częstości występowania leiszmaniozy skórnej (CL). (5).

Jest to złożona choroba objawiająca się postacią skórą, śluzówkowo-skórą i trzewną. Wśród tych postaci CL jest najczęstszym typem choroby i może powodować ciężkie zakażenie skóry (6). Wybór leczenia zależy od wielkości, liczby i lokalizacji zmian, gatunku *Leishmania*, a także od dostępności metod leczenia (7).

Środki ogólnoustrojowe przeciwko leiszmaniozie są drogie i ograniczone do kilku leków o niespójnej skuteczności i niedopuszczalnych skutkach ubocznych (8-10). Jak dotąd nie ma lekarstwa na wszystkie formy choroby. Pierwszą linią leczenia CL w Iranie jest pięciowartościowy antymon (SbV). Oporność na leki zawierające SbV jest obecnie dobrze ugruntowana i stwierdzono, że występuje w niektórych regionach (11-13). Dostępnych jest niewiele alternatyw dla SbV, a odporne pasożyty wykazują oporność krzyżową na niektóre z nich (14). Tak więc skuteczny lek do stosowania miejscowego byłby cenny, gdyby zapewniał bezpieczne i nienadzorowane leczenie za rozsądną cenę. Różne formy leczenia miejscowego służą jako leki alternatywne w zwalczaniu leiszmaniozy (15).

Ozon, alotropowa forma tlenu występująca w przyrodzie, ma masę cząsteczkową 48 i gęstość półtora raza większą od tlenu i składa się z dużego nadmiaru energii w swojej cząsteczce. Od dawna jest stosowany w ludzkiej praktyce medycznej do zabijania bakterii, grzybów, niektórych pierwotniaków, inaktywacji wirusów i kontrolowania krwotoków (16-19). Powiązane badania kliniczne wykazały niewielkie skutki uboczne miejscowej terapii ozonem (20-22).

Ponieważ nie przeprowadzono wcześniej żadnych badań oceniających skuteczność terapii ozonem w przypadku leiszmaniozy, zdecydowaliśmy się określić wpływ oliwy z oliwek, ozonowanej oliwy z oliwek i antymonianu megluminy (Glucantime) na promastigoty *L. major*, in vitro, *porównać ich działanie* anty-aktywność leiszmanialną i określenie najskuteczniejszej dawki ozonowanej oliwy z oliwek na promastigoty *L. major*.

[Iść do:](#)

Materialy i metody

To podstawowe badanie interwencyjne przeprowadzono w Centrum Badań nad Leiszmaniozą Skórną. Tutaj oceniono i porównano skuteczność ozonowanej oliwy z oliwek i Glucantime przeciwko promastigotom *L. major*.

Przygotowanie chemikaliów

- A)

Oliwa z oliwek (spożywcza) została uzyskana z firmy przemysłowej Tarom, na północ od Iranu.

Oliwę z oliwek (150 g) ogrzano w łaźni wodnej o temperaturze 30°C. Gazowy tlen zawierający około 200 ppm ozonu przepuszczano następnie przez oliwę z oliwek z szybkością 1,0 l/min przez 50 godzin, otrzymując ozonowaną oliwę z oliwek w postaci wazeliny o charakterystycznym zapachu ozonu. Ozonowaną oliwę z oliwek przechowywano w lodówce. Następnie dodano 3-4 krople Tween 80 jako emulgatora. Produkt ten rozcieńczono przy użyciu wolnej od czerwieni fenolowej pożywki RPMI 1640 uzupełnionej 5% PBS i badano w stężeniach 0, 0,626, 0,938, 1,25, 2,5, 5, 10 mcg/ml.

- B)

Kontrola pozytywna: Glucantime (0, 45, 120, 150, 180 i 240 mg/ml) przygotowano po rozcieńczeniu ampułki Glucantime (1,5 g/5 ml, Aventis, Francja) tak samo jak ozonowaną oliwę z oliwek.

- C)

Oliwa z oliwek jako kontrola negatywna: Oliwę z oliwek zmieszano z 3-4 kroplami Tween 80 jako emulgatora. Następnie mieszaninę rozcieńczono, jak wspomniano powyżej, w celu przygotowania różnych stężeń.

Kultura pasożytów

Szereg 3 x 10⁶ promastigotów *L. major* (MRHO/IR/75/ER) wstrzyknięto podskórnym w ogony myszy BALB/c. Wykonano splenektomię i hodowano amastigoty w śledzionie myszy w pożywce Novy-MacNeal-Nicolle (NNN) zawierającej agar (4 mg/100 ml) i odwłóknioną krew króliczą (10%). Po transformacji z postaci amastigotów, promastigoty inkubowano w

RPMI 1640 (HIMED IA; AT 028) uzupełnionym 100 jednostkami/ml penicyliny, 100 µg/ml streptomycyny i 20% FBS w 28°C (23).

Siedem dni później pasożyty transformowano do kolby hodowlanej zawierającej 5-10 ml kompletnej pożywki hodowlanej. Pasożyty hodowano przez 2-3 dni i stosowano, gdy znajdowały się w stacjonarnej fazie wzrostu.

Test przeżywalności promastigotów

Najpierw 200 µl zawiesiny promastigotów o gęstości 1×10^7 pasożyta/ml przeniesiono do studzienek 96-studzienkowej płytki i inkubowano w temperaturze 28°C przez 24 godziny. Następnie inkubację kontynuowano w obecności różnych stężeń oliwy z oliwek, ozonowanej oliwy z oliwek lub Glucantime przez 3 godziny. Po 24 godzinach procent przeżywalności promastigotów oceniano za pomocą roztworu MTS ([4,5-dimetylotiazol-2-ilo]-5-(3-karboksymetoksyfenilo)-2H-tetrazoliowy, sól wewnętrzna). Gęstość optyczną próbek odczytywano czytnikiem ELISA Micro plate Reader (USA, STAT FAX 2100) przy 492 nm i obliczono przeżywalność pasożytów dla wszystkich próbek w porównaniu z kontrolą. Również w podobnych warunkach liczba żywych promastigotów potraktowanych oliwą z oliwek, Ozonowaną oliwą z oliwek i Glucantime oznaczono również za pomocą szkiełka hemocytometru pod mikroskopem świetlnym w oddzielnej serii doświadczeń i obliczono procent przeżywalności promastigotów w stosunku do grupy kontrolnej. Ponieważ Glucantime z MTS daje kolor podobny do koloru zredukowanego MTS wytwarzanego przez żywe pasożyty, odjęliśmy jego absorpcję optyczną od wszystkich grup eksperymentalnych traktowanych Glucantime.

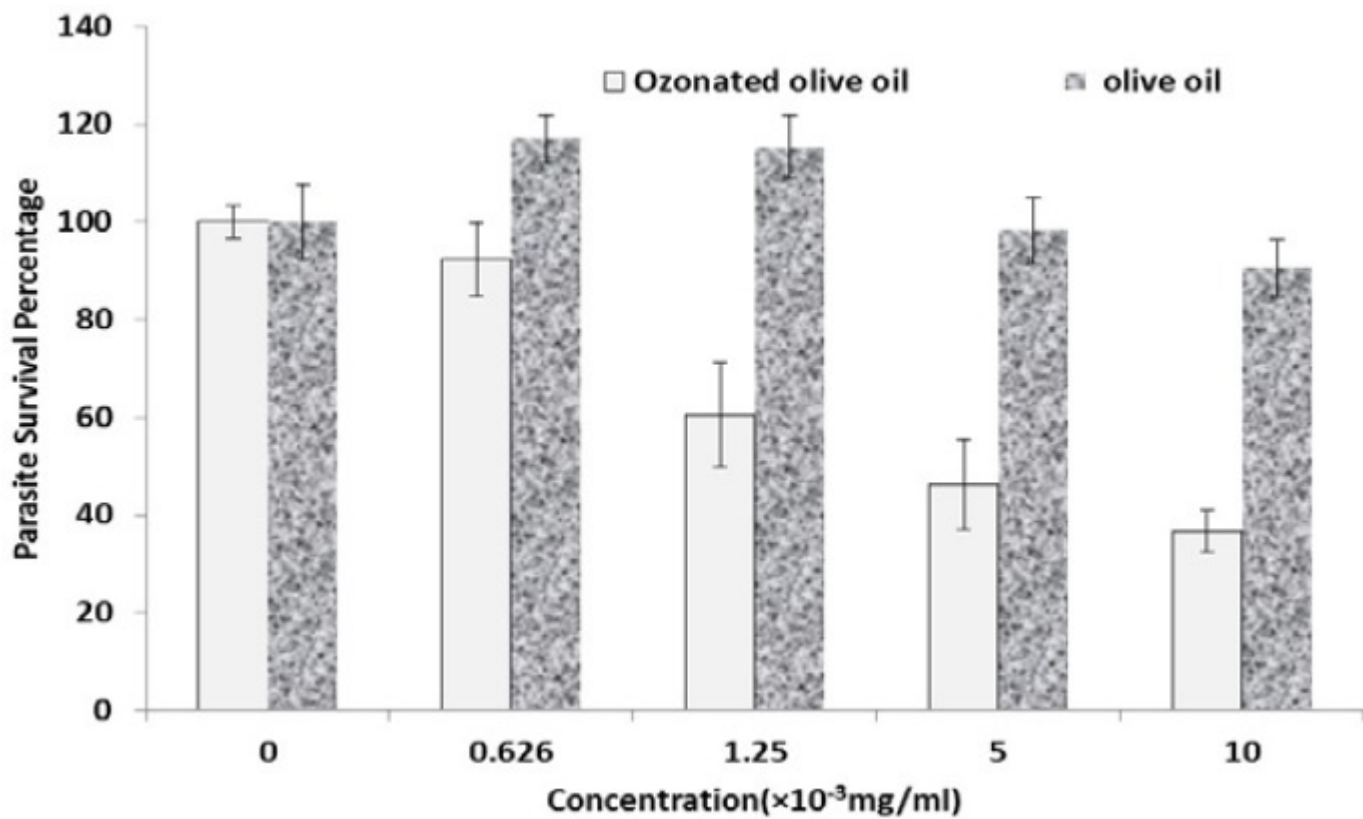
Analiza statystyczna

Analizę statystyczną przeprowadzono przy użyciu oprogramowania SPSS w wersji 16 autorstwa Kołmogorowa-Smirnowa, jednokierunkowych testów statystycznych ANOVA i Tukeya oraz niezależnego testu t próbki. Wartości *P* mniejsze niż 0,05 uznano za istotne. Wartość IC50 (stężenie wymagane do zahamowania wzrostu promastigotów *L. major* o 50%) obliczono stosując analizę regresji liniowej lub interpolację liniową dla Glucantime i ozonowanego żelu oliwy z oliwek.

[Iść do:](#)

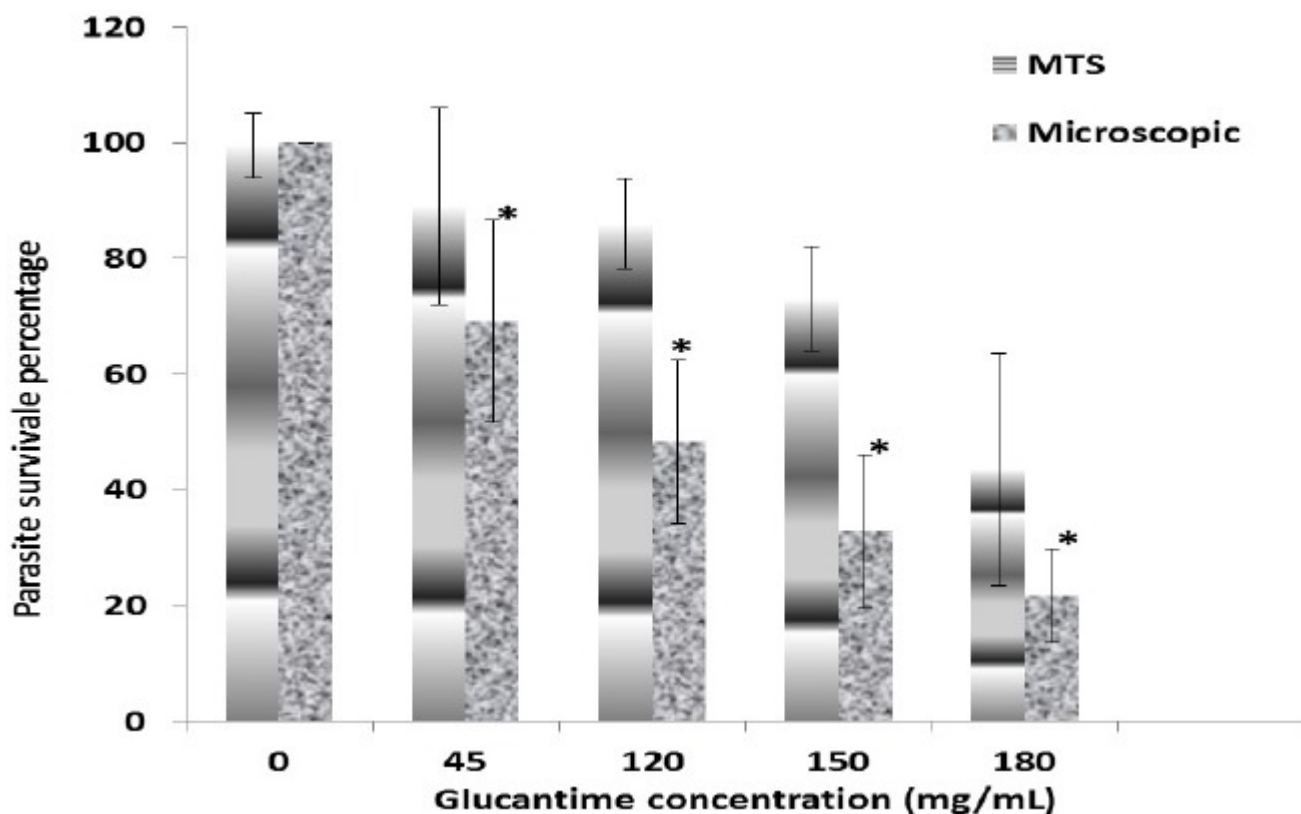
Wyniki

Figurki [Ryciny 1 i 2](#) pokazują, że rosnące stężenia ozonowanej oliwy z oliwek i Glucantime doprowadziły do zmniejszenia przeżywalności pasożytów i miały rosnącą aktywność leiszmanobójczą przeciwko promastigotom *L. major*, która była znacząco różna między różnymi stężeniami ($P < 0,001$). Sama oliwa z oliwek nie miała znaczącej aktywności leiszmanobójczej. Porównanie danych dotyczących podobnych stężeń oliwy z oliwek i ozonowanej oliwy z oliwek ujawniło istotne różnice między tymi dwiema grupami ($P < 0,05$) ([Rysunek 1](#)). Aktywność przeciw Leiszmanii przy najwyższym stężeniu ozonowanej oliwy z oliwek była znacznie większa niż w przypadku Glucantime ($P < 0,001$).

[Rysunek 1](#)

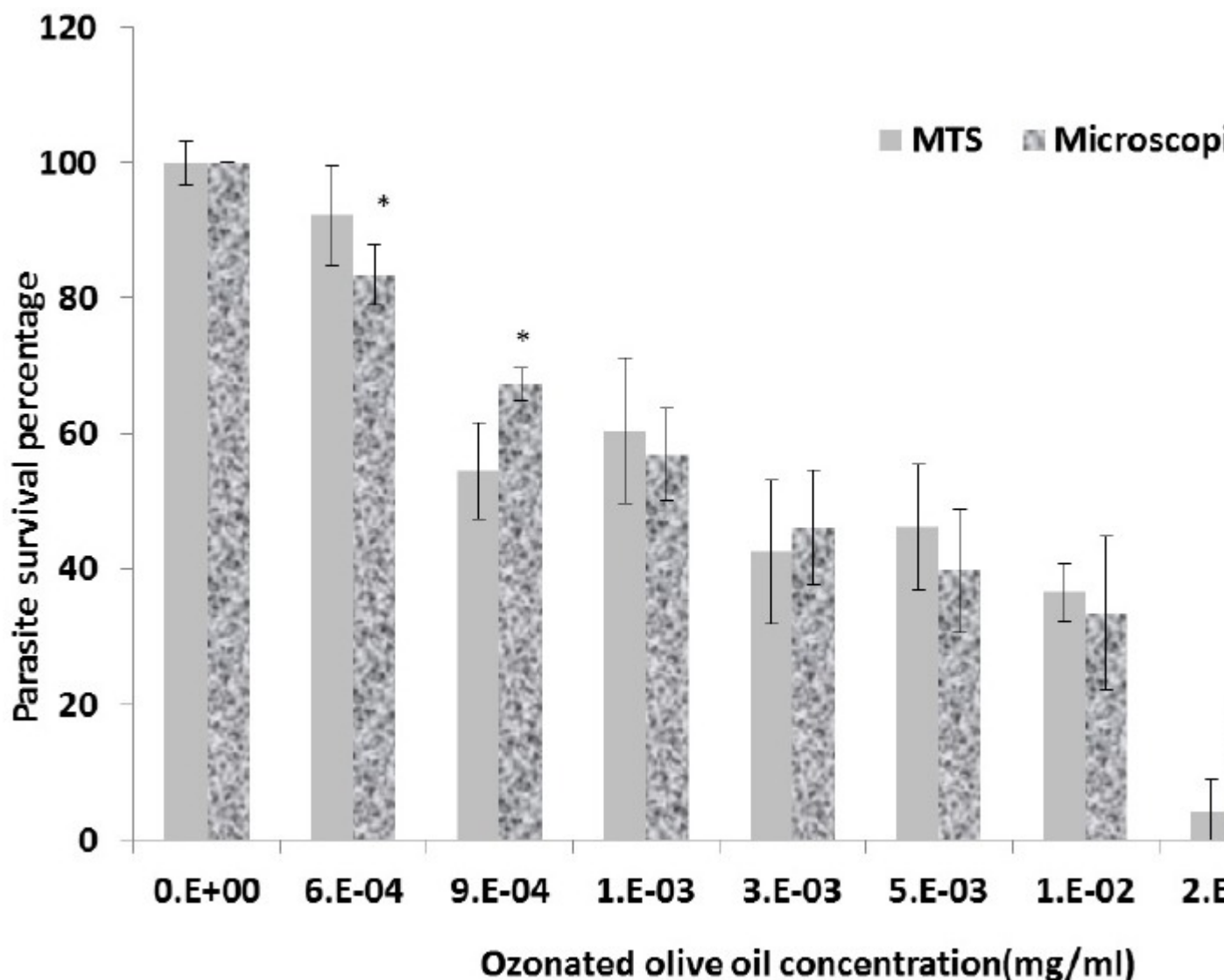
Porównanie średniej przeżywalności pasożytów w podobnych stężeniach ozonowanej oliwy z oliwek i oliwy z oliwek metodą MTS. Dane przedstawiono jako średnią $\pm$ SD

[Rysunek 2](#)

Procent przeżywalności promastigotów po inkubacji z różnymi stężeniami Glucantime. Dane uzyskano za pomocą mikroskopii i testów MTS

Biorąc pod uwagę średnie żywe promastigoty określone metodą MTS i mikroskopem świetlnym, stwierdzono istotne różnice między różnymi stężeniami Glucantime i niektórymi stężeniami ozonowanej oliwy z oliwek (odpowiednio $P \leq 0,001$ i $P = 0,01$). Jak pokazano na rycinach [Ryciny 2 i 3](#), na podstawie obserwacji mikroskopowych i danych z testu MTS, IC_{50} wynosiło 120 mg/ml i 165 mg/ml dla Glucantimu oraz prawie 2 i 3,5 mcg/ml dla ozonowanej oliwy z oliwek.

[Rysunek 3](#)

Przeżycie promastigotów po inkubacji z różnymi stężeniami ozonowanej oliwy z oliwek oceniane za pomocą mikroskopii i testów MTS. Dane wyrażono jako średnią $\pm$ SD

[Iść do:](#)

Dyskusja

Leczenie leishmaniozy jest nadal zależne od pięciwartościowych leków antymonialnych, ale pojawianie się lekoopornych pasożytów wskazuje na niepowodzenie leczenia (11-13). Tak więc poszukiwanie nowego, niedrogiego, skuteczniejszego, bezpieczniejszego leku, który najlepiej podawać miejscowo, jest logicznym celem.

Wykazano, że ozon jest silnym i niezawodnym środkiem przeciwdrobnoustrojowym przeciwko bakteriom, grzybom, pierwotniakom i wirusom. W randomizowanym badaniu wykazano, że ozonowany olej słonecznikowy jest bardziej skuteczny niż ketokonazol w leczeniu grzybicy paznokci (22). Ozonowana oliwa z oliwek ma działanie bakteriobójcze i

była stosowana w leczeniu grzybicy stóp ([24](#)). Inaktywacja innych patogennych grzybów, takich jak *Candida albicans* i *Aspergillus niger*, została opisana przez Coronela *i in.* ([25](#)). Gupta *i wsp.* badali również grzybicę wywołaną przez gatunki *Trichophyton*, *Microsporium* i *Epidermophyton* ([26](#)). Silne działanie bakteriobójcze ozonowanej wody przeciwko bakteriom w biofilmie płytki nazębnej było często zgłaszane w stomatologii w leczeniu chorób przyzębia, przewlekłych chorób dziąseł i higieny jamy ustnej ([27](#)). Ponadto Sechi *i wsp.* zauważyli interesującą aktywność przeciwdrobnoustrojową ozonowanego oleju słonecznikowego przeciwko *Mycobacterium* ([28](#)).

W odniesieniu do toksycznego działania ozonu i jego związków, ponieważ nie ma badań dotyczących działania przeciwleiszmaniowego, zdecydowaliśmy się ocenić skuteczność tego łatwego i taniego leku na promastigoty *L. major* . W tym badaniu ozonowaną oliwę z oliwek zastosowano przeciwko *L. major* , *in vitro* . Ozonowana woda i ozonowana oliwa z oliwek są idealnymi systemami dostarczania, ponieważ mają zdolność zatrzymywania, a następnie uwalniania tlenu/ozonu ([27](#)).

Zgodnie z naszymi wynikami, ozonowana oliwa z oliwek była skuteczna przeciwko promastigotom *L. major* w różnych stężeniach. Wyraźnie widać, że w porównaniu z Glucantime jako kontrolą pozytywną, średni procent żywych promastigotów po traktowaniu najwyższym stężeniem ozonowanej oliwy z oliwek był znacząco niższy.

Mechanizm wyjaśniający, w jaki sposób ozon zmniejsza liczbę pasożytów *Leishmania*, nie został jeszcze zbadany. Jednak ogólnie przyjmuje się, że potencjał oksydacyjny ozonu indukuje niszczenie ścian komórkowych i błon cytoplazmatycznych bakterii i grzybów. Reakcja ozonu z oliwą z oliwek zachodzi prawie wyłącznie z podwójnymi wiązaniami obecnymi w nienasyconych kwasach tłuszczowych i wytwarza różne toksyczne produkty, takie jak kilka związków tlenowych, wodoronadtlenek, polinadtlenki, aldehydy, ozonki i dwunadtlenki, które mogą być odpowiedzialne za szerokie działanie przeciwdrobnoustrojowe ozonowanej oliwki olej ([29](#) - [31](#)).

Podczas tego procesu ozon atakuje glikoproteiny, glikolipidy i inne aminokwasy oraz hamuje i blokuje enzymatyczny system kontroli komórki. Degradacja kwasu nukleinowego była równoległa do tego, co stało się z aktywnością enzymatyczną. Prowadzi to do zwiększenia przepuszczalności błony komórkowej, która odgrywa kluczową rolę w żywotności komórek, co prowadzi do szybkiego zaprzestania czynności. Pozwala cząsteczkom ozonu przenikać do komórki, powodując śmierć mikroorganizmu ([32](#)).

Szeroka dostępność oliwy z oliwek sprawia, że ozonowana oliwa z oliwek jest niedrogim, dostępnym środkiem przeciwbakteryjnym i, miejmy nadzieję, alternatywnym (lub wspomagającym) leczeniem skórnej leishmaniozy.

[Iść do:](#)

Wniosek

Wyniki wykazały przeciwleiszmanialne działanie ozonowanej oliwy z oliwek. Zalecamy więcej badań na amastigotach wewnątrzkomórkowych i zakażonych modelach zwierzęcych.

[Iść do:](#)

Potwierdzenie

Jesteśmy wdzięczni Radzie Naukowej Mashhad University of Medical Sciences za przyznanie grantu finansowego i pani Soodmand za jej życzliwość podczas tego projektu. Wyniki przedstawione w tej pracy zostały zaczerpnięte z pracy dr Fatemeh Abbasi o numerze identyfikacyjnym 6660.

[Iść do:](#)

Bibliografia

1. Desjeux P. Leishmaniasis: Obecna sytuacja i nowe perspektywy. *Comp Immunol Microbiol Infect Dis.* 2004; 27 :305–318. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
2. Hotez PJ, Molyneux DH, Fenwick A, Ottesen E, Ehrlich Sachs S, Sachs JD. Włączenie pakietu szybkiego oddziaływania na zaniedbane choroby tropikalne z programami dotyczącymi HIV / AIDS, gruźlicy i malarii. *PLoS Med.* 2006; 3 :e102. [[Bezpłatny artykuł na PMC](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
3. Hotez PJ, Remme JH, Buss P, Alleyne G, Morel C, Breman JG. Zwalczanie tropikalnych chorób zakaźnych: raport z projektu Priorytety kontroli chorób w krajach rozwijających się. *Clin Infect Dis.* 2004; 38 :871-888. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
4. Mohebbali M, Javadian E, Yaghoobi-Ershadi MR, Akhavan AA, Hajjaran H, Abaei MR. Charakterystyka zakażenia *Leishmania* u gryzoni z terenów endemicznych Islamskiej Republiki Iranu. *East Mediterr Health J.* 2004; 10 :591–599. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
5. Alvar J, Vélez ID, Bern C, Herrero M, Desjeux P, Cano J i in. Leiszmanioza na całym świecie i globalne szacunki jej częstości występowania. *PLoS Jeden.* 2012; 7 : e35671. [[Bezpłatny artykuł na PMC](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
6. Klaus SN, Frankenburg S, Ingber A. Epidemiologia skórnej leiszmaniozy. *Clin Dermatol.* 1999; 17 :257–260. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
7. Globalny Wydział Zdrowia ds. Chorób Pasożytniczych i Malarii. Zasoby dla pracowników służby zdrowia. C. 2010. [aktualizacja 2010 2 listopada; cytowany 2 grudnia 2012 r.]. Dostępne pod adresem: http://www.cdc.gov/parasites/leishmaniasis/health_professionals/index.html .
8. Murray HW, Berman JD, Davies CR, Saravia NG. Postępy w leczeniu leiszmaniozy. *Lancet.* 2005; 366 :1561-1577. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
9. Coler RN, Reed SG. Szczepionki drugiej generacji przeciwko leiszmaniozie. *Trendy Parazytol.* 2005; 21 :244-249. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
10. Soto J, Toledo JT. Doustna miltefozyna w leczeniu skórnej leiszmaniozy nowego świata. *Lancet Infect Dis.* 2007; 7 :7. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
11. Rojas R, Valderrama L, Valderrama M, Varona MX, Ouellette M, Saravia NG. Odporność na antymon i niepowodzenie leczenia w zakażeniu ludzką leiszmanią (*viannia*). *J Infekcja.* 2006; 193 :1375-1383. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
12. Hadighi R, Mohebbali M, Boucher P, Hajjaran H, Khamesipour A, Ouellette M. Brak odpowiedzi na leczenie glukantymem w irańskiej leiszmaniozie skórnej z powodu lekoopornych pasożytów *Leishmania tropica* . *PLoS Med.* 2006; 3 :e162. [[Bezpłatny artykuł na PMC](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
13. Pourmohammadi B, Motazedian MH, Handjani F, Hatam GH, Habibi S, Sarkari B. Skuteczność glucantime w leczeniu skórnej leiszmaniozy odzwierzęcej. *Zdrowie publiczne w Azji Południowo-Wschodniej J Trop Med.* 2011; 42 :502–508. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]

14. Hadighi R, Boucher P, Khamesipour A, Meamar AR, Roy G, Ouellette M i in. *Leishmania tropica* oporna na glukantime wyizolowana od irańskich pacjentów ze skórną leiszmaniozą jest wrażliwa na alternatywne leki przeciw leiszmanii. *Parazytol Res.* 2007; 101 :1319-1322. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
15. Kivçak B, Mert T, Ertabaklar H, Balcioglu IC, Ozensoy Töz S. Aktywność *Arbutus unedo* *in vitro* przeciwko promastigotom *Leishmania tropica* . *Turkiye Parazitol Derg.* 2009; 33 :114-115. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
16. Sunnen G. Wykorzystanie ozonu do zewnętrznych zastosowań medycznych. *J Adv Med.* 1998; 1 :159-174. [[Google Scholar](#)]
17. Gupta AK, Brintnell WC. Dezynfekcja zanieczyszczonego obuwia pacjentów z grzybicą paznokci za pomocą ozonu: nowa terapia wspomagająca w leczeniu grzybicy paznokci i grzybicy stóp? *J Cutan Med Surg.* 2013; 17 :243–249. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
18. Lin YC, Wu SC. Wpływ ekspozycji na ozon na inaktywację wewnątrz- i zewnątrzkomórkowego enterowirusa 71. *Antiviral Res.* 2006; 70 :147–153. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
19. Skalska K, Ledakowicz S, Perkowski J, Sencio B. Bakteriobójcze właściwości ozonowanego oleju słonecznikowego. *Inżynier ozonu* 2009; 31 :232–237. [[Google Scholar](#)]
20. Bocci V, Aldinucci C. Modyfikacje biochemiczne indukowane w ludzkiej krwi przez utlenianie-ozonowanie. *J Biochem Mol Toxicol.* 2006; 20 :133–138. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
21. Travagli V, Zanardi I, Silvietti A, Bocci V. Fizykochemiczne badanie wpływu ozonu na krew. *Int J Biol Macromol.* 2007; 41 :504–511. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
22. Menendez S, Re L, Falcon L, Argote MB, Mendez I, Fernandez D i in. Bezpieczeństwo stosowania miejscowego Oleozonu® w leczeniu grzybicy stóp: badanie kliniczne IV fazy. *Int J Ozon Ther.* 2008; 7 :55–59. [[Google Scholar](#)]
23. Sazgarnia A, Zabolinejad N, Layegh P, Rajabi O, Berenji F, Javidi Z, et al. Aktywność przeciw leiszmanii liposomalnej klarytromycyny przeciwko głównym promastigotom leiszmanii. *Iran J Basic Med Sci.* 2012; 15 :1005–1014. [[Bezpłatny artykuł na PMC](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
24. Menéndez S, Falcón L, Simón DR, Landa N. Skuteczność ozonowanego oleju słonecznikowego w leczeniu grzybicy stóp. *grzybice.* 2002; 45 :329-332. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
25. Coronel B, Duroselle P, Behr H, Moskovtchenko JF, Freney J. Dekontaminacja odpadów medycznych in situ przy użyciu środków utleniających: 16-miesięczne badanie na wielowartościowym oddziale intensywnej terapii. *Infekcja J Hosp.* 2002; 50 :207–212. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
26. Gupta AK, Brintnell W. Gaz ozonowy skutecznie zabija laboratoryjne szczepy *Trichophyton rubrum* i *Trichophyton mentagrophytes* za pomocą systemu testowego *in vitro* . *J Dermatolog Treat.* 2014; 25 :251–255. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
27. Meena A, Trivedi HP, Gupta M, Parvez Sh, Likhyan L. Terapeutyczne zastosowania produktów ozonowanych. *Int J Dent Clin.* 2011; 3 :68–69. [[Google Scholar](#)]
28. Sechi LA, Lezcano I, Nunez N, Espim M, Duprè I, Pinna A, et al. Działanie przeciwbakteryjne ozonowanego oleju słonecznikowego (Oleozon) *J Appl Microbiol.* 2001; 90 :279–284. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
29. Mohammadi Z, Shalavi S, Soltani MK, Asgary S. Przegląd właściwości i zastosowań ozonu w endodoncji: aktualizacja. *Iran Endod J.* 2013; 8 :40–43. [[Bezpłatny artykuł na PMC](#)] [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]
30. Ledwa O. Dr. Praca dyplomowa, Narodowe Centrum Badań Naukowych. Miasto Hawana: [[Google Scholar](#)]

31. Neveen SI, Geweel Y. Przeciwwgrzybicze działanie ozonowanej oliwy z oliwek (oleozonu) Int J Agri Biol. 2006; 8 :670–675. [[Google Scholar](#)]
32. Azarpazhooh A, Limeback H. Zastosowanie ozonu w stomatologii: systematyczny przegląd literatury. Dent J. 2008; 36 :104–116. [[PubMed](#)] [[Google Scholar](#)]

Artykuły z Iranian Journal of Basic Medical Sciences są dostępne dzięki uprzejmości
Mashhad University of Medical Sciences